

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΧΡΟΝΩΝ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΠΟΛΕΙΣ, 19^οΣ – 20^οΣ ΑΙΩΝΑΣ

Διδάσκουσα: Λήδα Παπαστεφανάκη

Ενδεικτική Βιβλιογραφία

I. Γενικά

- L. BENEVOLO *Η πόλη στην Ευρώπη*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1997.
L. BERGERON – M. RONCAYOLO, *Από την προβιομηχανική στη βιομηχανική πόλη*, ΕΜΝΕ – Μνήμων, Αθήνα 1984.
Jean-Luc PINOL, *Ο κόσμος των πόλεων τον 19ο αιώνα*, Πλέθρον, Αθήνα 2000.
Jean-Luc Pinol και Francois Walter, *Η σύγχρονη ευρωπαϊκή πόλη. 1. Έως τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο*, Πλέθρον, Αθήνα 2007.
Ν. ΤΟΝΤΟΡΟΦ, *Η βαλκανική πόλη 15^ος - 19^ος αιώνας*, Θεμέλιο, Αθήνα 1986.

II. Νεοελληνικές πόλεις

- Χρ. ΑΓΡΙΑΝΤΩΝΗ, *Οι απαρχές της εκβιομηχάνισης στην Ελλάδα τον 19ο αιώνα*, Ιστορικό Αρχείο - Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα 1986.
Χρ. ΑΓΡΙΑΝΤΩΝΗ – Α. ΦΕΝΕΡΛΗ, *Ερμούπολη - Σύρος. Ιστορικό Οδοιπορικό*, ΔΕΑΕ – Ολκός, Ερμούπολη-Αθήνα 1999.
Αθήνα, πρωτεύουσα πόλη, Υπουργείο Πολιτισμού - ΤΑΠΑ, Αθήνα 1985.
Η Αθήνα στον 20^ο αιώνα. 1900-1940, Αθήνα ελληνική πρωτεύουσα, Υπουργείο Πολιτισμού, Αθήνα 1985.
Η Αθήνα από τον 19ο στον 21ο αιώνα. Μια λογοτεχνική περιδιάβαση από την παλιά ως τη σημερινή εικόνα της πόλης: Μια θεματική ανθολογία, ανθολόγηση: Δώρα Μέντη, Αθήνα 2009.
Αρχαιολογία της Πόλης των Αθηνών. Επιστημονικές επιμορφωτικές διαλέξεις, Πνευματικό Κέντρο Δήμου Αθηναίων και ΕΙΕ, Αθήνα 1996. Προσβάσιμο ηλεκτρονικά στο <http://www.eie.gr/archaeologia/gr/index.aspx>
G. BURGEL, *Αθήνα, η ανάπτυξη μιας μεσογειακής πρωτεύουσας*, Εξάντας, Αθήνα 1976.
G. BURGEL (επιμ.), *Η νεοελληνική πόλη*, Εξάντας, Αθήνα 1989.
Β. ΓΚΙΖΕΛΗ, *Κοινωνικοί μετασχηματισμοί και προέλευση της κοινωνικής κατοικίας στην Ελλάδα (1920-1930)*, Αθήνα 1984.
Ε. Π. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, *Γιάννενα. Το Βιλαέτι των Ιωαννίνων κατά τον 19ο αιώνα: Από την πόλη-παζάρι στην πόλη-πρακτορείο: Ιστορική, χωρολογική, πολεολογική, κτιριολογική μελέτη*, Αφει Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1993.
Β. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, *Τοπογραφία της Θεσσαλονίκης κατά την εποχή της Τουρκοκρατίας 1430-1912*, Εταιρεία Μακεδονικών Σποδών, Θεσσαλονίκη 1983.
Β. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ, *Η Θεσσαλονίκη της παρακμής, Η ελληνική κοινότητα της Θεσσαλονίκης κατά τη δεκαετία του 1830 με βάση ένα οθωμανικό κατάστιχο απογραφής του πληθυσμού*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 1997.
Γ. ΚΑΝΕΤΑΚΗΣ, *Το Κάστρο. Συμβολή στην πολεοδομική ιστορία των Ιωαννίνων*, ΤΕΕ, Αθήνα 1994
Α. ΚΑΡΑΔΗΜΟΥ- ΓΕΡΟΥΛΥΜΠΟΥ, *Η ανοικοδόμηση της Θεσσαλονίκης μετά την πυρκαϊά του 1917*, έκδοση Δήμου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 1985.
Α. ΚΑΡΑΔΗΜΟΥ – ΓΕΡΟΥΛΥΜΠΟΥ, *Urban transformation in the Balkans 1820-1920. Aspects of Balkan town planning and the remaking of Thessaloniki*, Θεσσαλονίκη 1996.

- Α. ΚΑΡΑΔΗΜΟΥ-ΓΕΡΟΥΜΠΟΥ, *Μεταξύ Ανατολής και Δύσης. Θεσσαλονίκη και βορειοελλαδικές πόλεις στο τέλος του 19^{ου} αιώνα*, University Studio Press, Θεσσαλονίκη 2004.
- Έκθεση σχεδίων ελληνικών πόλεων, 1828-1900, κατάλογος έκθεσης (επιμ. Β. Δωροβίνης, Ι. Σωτηρίου, Π. Τσακόπουλος), ΥΠΕΧΩΔΕ, Αθήνα 1984.
- Α. ΚΑΡΑΔΗΜΟΥ – ΓΕΡΟΥΜΠΟΥ, «Πόλεις και πολεοδομία», Χρ. Χατζηιωσήφ (επιμ.), *Ιστορία της Ελλάδας τον 20ου αιώνα. Οι απαρχές, 1900-1922*, τ. Α1, Βιβλιόραμα, Αθήνα 1999.
- Α. ΚΑΡΑΔΗΜΟΥ – ΓΕΡΟΥΜΠΟΥ, «Πόλεις και ύπαιθρος. Μετασχηματισμοί και αναδιαρθρώσεις στο πλαίσιο του εθνικού χώρου», Χρ. Χατζηιωσήφ (επιμ.), *Ιστορία της Ελλάδας τον 20ου αιώνα. Ο μεσοπόλεμος 1922-1940*, τ. Β1, Βιβλιόραμα, Αθήνα 2003.
- Α. ΚΑΡΑΔΗΜΟΥ – ΓΕΡΟΥΜΠΟΥ, «Πόλεις και εθνικός χώρος σε κατάσταση πολιορκίας», Χρ. Χατζηιωσήφ (επιμ.), *Ιστορία της Ελλάδας τον 20ου αιώνα. Ανασυγκρότηση – Εμφύλιος – Παλινόρθωση, 1945-1952*, τ. Δ1, Βιβλιόραμα, Αθήνα 2009, σ. 131-175.
- Α. ΚΑΡΑΔΗΜΟΥ- ΓΕΡΟΥΜΠΟΥ, *Μεταξύ Ανατολής και Δύσης. Οι βορειοελλαδικές πόλεις στην περίοδο των οθωμανικών μεταρρυθμίσεων: Βόλος, Θεσσαλονίκη, Ιωάννινα, Σέρρες, Αλεξανδρούπολη, Καβάλα, Τροχαλία*, Αθήνα 1997.
- Β. ΚΑΡΔΑΣΗΣ, *Σύρος, σταυροδρόμι της Ανατολικής Μεσογείου (1832-1857)*, Αθήνα 1987.
- Δημ. ΚΑΡΥΔΗΣ, *Χωρο-γραφία νεωτερική ή λόγος για τη συγκρότηση και εξέλιξη των ελληνικών πόλεων από τον 15^ο στον 19^ο αιώνα*, Αθήνα 2000.
- Κ. ΚΑΥΚΟΥΛΑ, Ν. ΠΑΠΑΜΙΧΟΣ, Β. ΧΑΣΤΑΟΓΛΟΥ, *Σχέδια πόλεων στην Ελλάδα τον 19^ο αιώνα*, Επιστημονική Επετηρίδα Πολυτεχνικής Σχολής, Τμήμα Αρχιτεκτόνων ΑΘ, τ. ΙΒ', παράρτημα 15, Θεσσαλονίκη 1990.
- Β. KAYSER- P.Y. PECHOUX- M. SIVIGNON, *Exode rurale et attraction urbaine en Grece*, ΕΚΚΕ, Αθήνα 1971.
- Β. ΚΟΛΩΝΑΣ (επιμ.), *Θεσσαλονίκη 1912-1940. Βιομηχανία και πόλη*, ΕΤΒΑ, Θεσσαλονίκη 1989.
- Μ. ΚΟΡΑΣΙΔΟΥ, *Οι άθλιοι των Αθηνών και οι θεραπευτές τους. Φτώχεια και φιλανθρωπία στην ελληνική πρωτεύουσα τον 19ο αιώνα*, ΙΑΕΝ, Αθήνα 1995.
- Λ. ΛΕΟΝΤΙΔΟΥ, *Πόλεις της σιωπής. Εργατικός εποικισμός της Αθήνας και του Πειραιά 1909-1940*, Αθήνα 1989.
- Λ. ΛΕΟΝΤΙΔΟΥ, *The Mediterranean city in transition. Social change and urban development*, Cambridge University Press, Cambridge 1990.
- Σ. ΛΟΥΚΑΤΟΣ, «Ανοικοδόμηση των ερειπωμένων πόλεων στην ελεύθερη Ελλάδα επί Ιωάννη Καποδίστρια», στο Υπ. Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, *Έτος Καποδίστρια: Διακόσια χρόνια από τη γέννηση του*, Εθνικό Τυπογραφείο, Αθήνα 1978.
- Χρ. ΛΟΥΚΟΣ, *Πεθαίνοντας στη Σύρο τον 19^ο αιώνα. Οι μαρτυρίες των διαθηκών*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2000.
- Χρ. ΛΟΥΚΟΣ, «Μικρές και μεγάλες πόλεις», Χρ. Χατζηιωσήφ (επιμ.), *Ιστορία της Ελλάδας τον 20ού αιώνα. Ο Μεσοπόλεμος, 1922 – 1940*, τ. Β1, Βιβλιόραμα, Αθήνα, 2002, σ. 133 – 155.
- Θ. ΜΑΛΟΥΤΑΣ, *Κοινωνικός και οικονομικός άτλας της Ελλάδας. Οι πόλεις*, ΕΚΚΕ-Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Αθήνα - Βόλος 2000.
- Άννα ΜΑΧΑΙΡΑ, «Η Θεσσαλονίκη του Μεσοπόλεμου», Χρ. Χατζηιωσήφ (επιμ.), *Ιστορία της Ελλάδας τον 20ου αιώνα. Ο μεσοπόλεμος 1922-1940*, τ. Β1, Βιβλιόραμα, Αθήνα 2003, σ. 107-131.
- Μ. ΜΑΡΜΑΡΑΣ, *Η αστική πολυκατοικία της μεσοπολεμικής Αθήνας. Η αρχή της εντατικής εκμετάλλευσης του αστικού εδάφους*, ΠΤΙ-ΕΤΒΑ, Αθήνα 1991.
- Γ. ΜΑΥΡΟΓΟΡΔΑΤΟΣ - Χρ. ΧΑΤΖΗΩΣΗΦ (επιμ.), *Βενιζελισμός και αστικός εκσυγχρονισμός*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 1988.

- M. MAZOWER, *Θεσσαλονίκη, πόλη των φαντασμάτων. Χριστιανοί, μουσουλμάνοι και εβραίοι 1430-1950*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2006.
- N. ΜΠΑΚΟΥΝΑΚΗΣ, *Πάτρα 1828-1860. Μια ελληνική πρωτεύουσα το 19^ο αιώνα*, Καστανιώτης, Αθήνα 1988.
- Ελένη ΜΠΑΣΤΕΑ, *Αθήνα 1834-1896: Νεοκλασική πολεοδομία και ελληνική εθνική συνείδηση*, Libro, Αθήνα 2008.
- Κ. Η. ΜΠΙΡΗΣ, *Αι Αθήναι από τον 19^ο εις τον 20όν αιώνα*, Αθήνα ⁴1999 (¹1966).
- Κ. Η. ΜΠΙΡΗΣ, *Αι τοπωνυμιαί της πόλεως και των περιχώρων των Αθηνών*, Αθήνα 1971.
- Ευγενία ΜΠΟΥΡΝΟΒΑ, «Θάνατοι από πείνα. Η Αθήνα το χειμώνα του 1941-1942», *Αρχειοτάξιο* 7 (Μάϊος 2005), σ. 52-73.
- Ευγενία ΜΠΟΥΡΝΟΒΑ, «Οικονομικές συμπεριφορές στην Αθήνα της κατοχής», ανακτημένο στις 5/3/2011 από τον διαδικτυακό τόπο:
<http://www.alfavita.gr/artro.php?id=4286>.
- Ευ. ΝΤΑΤΣΗ, *Τα ισνάφια μας τα βασιλεμένα. Τα Γιάννινα των μαστόρων και των καρφάδων*, Μουσείο Μπενάκη – Εκδόσεις Γαβριηλίδης, Αθήνα 2006.
- Λ. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ, *Οι ελληνικοί σιδηρόδρομοι (1882-1910). Γεωπολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές διαστάσεις*, ΜΙΕΤ, Αθήνα 1982.
- Π. ΠΙΖΑΝΙΑΣ, *Οι φτωχοί των πόλεων. Η τεχνογνωσία της επιβίωσης στην Ελλάδα το μεσοπόλεμο*, Αθήνα 1993.
- Πρακτικά του Διεθνούς Συμποσίου Ιστορίας, *Νεοελληνική πόλη - οθωμανικές κληρονομίες και ελληνικό κράτος*, 2 τόμοι, Εταιρεία Μελέτης Νέου Ελληνισμού, Αθήνα 1985.
- Πρακτικά Β' Διεθνούς Συνεδρίου *Η πόλη στους νεότερους χρόνους. Μεσογειακές και βαλκανικές όψεις (19ος-20ος αι.)*, ΕΜΝΕ, Αθήνα 2000.
- Πρακτικά του Επιστημονικού Συμποσίου *Ο ξεριζωμός και η άλλη πατρίδα. Οι προσφυγγοπόλεις στην Ελλάδα*, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, Αθήνα 1999.
- Πρακτικά του Επιστημονικού Συμποσίου, *Ελληνικός Αστικός Χώρος*, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, Αθήνα 2004.
- Πρακτικά Συνεδρίου *Ελευθέριος Βενιζέλος και ελληνική πόλη. Πολεοδομικές πολιτικές και κοινωνικοπολιτικές ανακατατάξεις*, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών «Ελευθέριος Κ. Βενιζέλος» - ΤΕΕ - ΕΜΠ/Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών, Αθήνα 2005.
- Πρακτικά Συνεδρίου, *Η πολεοδομία στην Ελλάδα από το 1949 έως το 1974*, Εταιρεία Ιστορίας της Πόλης και της Πολεοδομίας και Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Βόλος 2000.
- Β. ΡΟΚΟΥ, *Τα βυρσοδεφεία των Ιωαννίνων. Από το εργαστήριο στο «εργοστάσιο» της βιοτεχνικής πόλης*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2004
- Μ. ΣΥΝΑΡΕΛΛΗ, *Δρόμοι και λιμάνια στην Ελλάδα 1830-1880*, ΠΤΙ ΕΤΒΑ, Αθήνα 1989
- Ι. ΤΡΑΥΛΟΣ – Α. ΚΟΚΚΟΥ, «Πολεοδομία και αρχιτεκτονική», *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τ. ΙΓ': Νεώτερος Ελληνισμός από 1833 ως 1881, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1977, σ. 515-528.
- Ι. ΤΡΑΥΛΟΣ – Α. ΚΟΚΚΟΥ, *Ερμούπολη. Η δημιουργία μιας νέας πόλης στη Σύρο στις αρχές του 19^{ου} αιώνα*, Εμπορική Τράπεζα της Ελλάδος, Αθήνα 1980.
- Β. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΣ, *Πειραιάς, 1835-1870. Εισαγωγή στην Ιστορία του ελληνικού Μάντσεστερ*, Καστανιώτης, Αθήνα 1984
- Β. ΧΑΣΤΑΟΓΛΟΥ, *Βόλος. Πορτραίτο της πόλης τον 19^ο και 20^ο αιώνα*, Βόλος 2002.
- G. VEINSTEIN, *Salonique 1850-1918. La "ville des Juifs" et le reveil des Balkans*, Autrement, Παρίσι 1992.